

**Základní škola a mateřská škola Ostrava – Zábřeh,
Kosmonautů 13, příspěvková organizace**

**Školní preventivní strategie
(dlouhodobý preventivní program)
2016 - 2019**

„Čemukoli se učíš, učíš se pro sebe“
Petronius

Zpracovala: Mgr. Kateřina Ožanová Rybářová
Školní metodik prevence
V Ostravě 3. 9. 2012, poslední aktualizace 2. 9. 2016

1.Charakteristika primární prevence

- veškerá činnost směřující ke snaze zabránit výskytu rizikového chování
- snaha minimalizovat škody způsobené výskytem tohoto chování
- výchova žáků ke zdravému životnímu stylu, k osvojení pozitivního sociálního chování a zachování integrity osobnosti

2.Rizika, na které je zaměřena primární prevence (metodické doporučení č.j.: 21291/2010-28)

- záškoláctví
- šikana, kyberšikana
- rasismus, xenofobie
- vandalismus
- agrese, intolerance, antisemitismus, extremismus, homofobie...
- rizikové sporty a rizikové chování v dopravě
- užívání návykových látek (tabák, alkohol, omamné a psychotropní látky)
- závislost na politickém a náboženském extremismu (sekty...)
- netolismus (virtuální drogy – počítače, televize...)
- gambling (patologické hráčství), závislostní chování
- rozpoznání a intervence v případech domácího násilí, týrání a zneužívání dětí, včetně komerčního sexuálního zneužívání, ohrožování mravní výchovy mládeže, poruch příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie)

3.Dokumenty k realizaci dlouhodobé školní preventivní strategie

Č.j.: 21 291/2010-28

Metodické doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních

Č.j.: 21 149/2016

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních

Č.j.: 14 423/99-22

Metodický pokyn MŠMT ČR k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance

Č.j.: 10 194/2002-14

Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví

Č.j.: 25 884/2003-24

Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané

Č.j.: 11 691/2004-24

Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu

Č.j.: 37 014/2005

Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT

Usnesení vlády ČR č. 1139/2008 k Národní strategii prevence násilí na dětech v České republice na období 2008 – 2018

Národní strategie primární prevence rizikového chování na období 2013-2018

Strategie prevence rizikového chování u dětí a mládeže v Moravskoslezském kraji na rok 2013-2018

4. Realizace, podmínky a cíl dlouhodobého preventivního programu

- na tvorbě a realizaci Školní preventivní strategie se podílí všichni pedagogové naší školy
- Školní preventivní strategie slouží jako podklad pro zpracování Minimálního preventivního programu pro daný školní rok
- cílem strategie není výchova „bezproblémového žáka“ (to není v lidských silách), ale snaha o vytvoření takových podmínek, ve kterých má možnost pracovat na svém rozvoji osobnosti
- chceme vytvořit takové prostředí, ve kterém žák bude mít dostatečné množství informací umožňující mu lépe a zodpovědněji se rozhodovat a orientovat ve světě kolem něj
- vytvořit prostředí, ve kterém se nebude bát říct si o pomoc (bude-li chtít)
- vytvořit prostředí, ve kterém bude vědět, kde a jak o pomoc žádat
- chceme posilovat žákovo sebevědomí, sebeúctu a zodpovědnost, které mu mohou pomoci při setkání s rizikovými projevy chování a které mu mohou ulehčit boj s nimi
- zvýšená pozornost bude věnována jevům signalizujícím možný výskyt záškoláctví, šikany (kyberšikany) a zneužívání návykových látek
- ve snaze o větší bezpečí žáků držíme posílené dozory na chodbách o přestávkách
- podporujeme ekologické aktivity (např. ve škole je k dispozici nádoba na třídění „pet“ lahví)
- nepravidelně pořádáme školní projekt, do kterého se na různé úrovni mohou zapojit žáci naší školy
- Školní řád obsahuje odstavce týkající se prevence rizikových projevů chování (žáci mají vymezené, co je povoleno a co se nesmí s ohledem na jejich zdraví a bezpečí a dobré mravy)
- v příloze Školního řádu je uveden postup školy, podle kterého jedná v případech krádeží a vandalismu v prostorách školy
- v příloze Školního řádu je uveden postup školy, podle kterého jedná v případech užití návykových látek, či zjištění jejich výskytu ve škole
- žáci mají ve Školním řádu jasně vymezené sankce za neomluvenou absenci
- řádné a včasné omlouvání absence sledují třídní učitelé, průběžnou evidenci neomluvených hodin vede výchovná poradkyně, která také kontaktuje dle potřeby příslušný odbor sociálně právní ochrany dětí
- škola úzce spolupracuje s odborníky a specializovanými institucemi v oblasti prevence a následného řešení rizikových projevů chování, např. s odbornými lékaři, psychology, psychiatry, Policií ČR, Městskou policií, Fondem ohrožených dětí, Odborem sociálně právní ochrany dětí ÚMOB Ostrava – Jih, Renarkonem, CNN...
- výchovná poradkyně a školní metodička prevence si vedou záznamy z jednání s žáky i jejich zákonnými zástupci, které potom slouží jako podklad pro případná další šetření a vyhodnocování
- škola má vypracovaný Program proti šikanování, který slouží pedagogickým pracovníkům, rovněž rodičům i žákům školy
- prevence rizikových projevů chování je i nedílnou součástí Školního vzdělávacího programu
- dlouhodobý cíl: vytvoření příznivého a bezpečného klimatu ve škole a výchova zodpovědného a sebevědomého jedince
- střednědobý cíl: minimalizace a prevence rizikových projevů chování ve škole, rozvoj a podpora sociálních kompetencí a komunikačních dovedností
- krátkodobý cíl: rychlé a včasné řešení problémů

Školní metodik prevence

- koordinuje a dohlíží na plnění Školní preventivní strategie
- vypracovává minimální preventivní program pro daný školní rok, který vychází z dlouhodobé strategie
- úzce spolupracuje s výchovným poradcem při řešení aktuálních problémů a společně vedou agendu s tím související

Třídní učitel

- snaží se získat důvěru své třídy (žáci s ním mohou řešit své problémy)
- organizuje třídnické hodiny, na kterých řeší aktuální otázky, rozvíjí pozitivní interakci mezi žáky a sleduje vztahy ve třídě
- motivuje a vytváří vnitřní pravidla třídy, která jsou v souladu se Školním řádem
- důsledně dohlíží na dodržování pravidel a Školního řádu
- sleduje absenci, chování a projevy žáků (důraz na prevenci záškoláctví a šikany)
- spolupracuje s rodinou (zjišťuje specifika rodiny a z toho vyplývající možná rizika)
- spolupracuje s dalšími vyučujícími, školním metodikem prevence a výchovným poradcem
- podílí se na realizaci preventivních programů, diagnostice třídy
- při vzniku problémových situací svolává mimořádné třídní schůzky (za možné účasti vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce...)

Pedagogičtí pracovníci

- při svém působení na žáky zohledňují školní preventivní strategii
- spolupracují se školním metodikem prevence a výchovným poradcem
- je-li to možné, začleňují primární prevenci do svých hodin (výchova ke zdraví, výchova k občanství...) – projekty zaměřené na primární prevenci a posílení kompetencí občanských, komunikativních, sociálních a personálních (posilování sociálních dovedností, komunikace, klima třídy, respektování odlišností apod.)

5.Struktura školní prevence

Aktivity vzhledem k žákům

- využívání schránky důvěry („ucho“) a nástěnek s důležitými informacemi a kontakty týkajícími se prevence a pomoci v krizových situacích
- konzultační hodiny školního metodika prevence, výchovného poradce a všech pedagogických pracovníků, ve kterých žáci mohou řešit své problémy
- pravidelné i mimořádné třídnické hodiny
- besedy a prožitkové programy zaměřené na prevenci rizikového chování pořádané odbornými institucemi
- podle potřeb konkrétní třídy besedy vedené školním metodikem prevence a výchovným poradcem, vypracování dotazníků, depistáží
- individuální pohovory s problémovými žáky nebo žáky, kteří se chtějí „vypovídat“
- nabídka volnočasových aktivit, soutěží, různých kroužků pořádaných školou
- účast žáků na vhodných kulturně vzdělávacích a sportovních akcích, výletech, exkurzích
- možnost vyjadřovat se a vznášet podněty prostřednictvím žákovské rady
- nepravidelné vydávání vlastního časopisu „Óčko 13“
- možnost využívat školní knihovnu
- v odpoledních hodinách možnost bezplatně používat internet
- primární prevence je začleněna do celého výchovně vzdělávacího procesu:

1. stupeň (garantem je paní učitelka Mgr. Lenka Klempová)

- vytváření kamarádství mezi dětmi, vznik nových kolektivů, vztahy v rodině (1. třída)
- řešení konfliktů a negativních jevů, agresivita, upevňování vztahů v kolektivu (2. třída)
- prevence kouření, virtuální závislosti na počítačových hrách, televizi, automatech, zdravý životní styl (3. třída)
- problematika šikany, řešení konfliktu, práva dětí, trávení volného času, mimoškolní činnost dětí (4. třída)
- alkoholismus a jeho působení na lidský organismus, problematika drog, drogové závislosti (5. třída)

2. stupeň (garantem jednotliví vyučující v předmětech, kde je primární prevence začleněna)

a) Zdravý životní styl a přírodovědná oblast (výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa a pohybové aktivity, biologie člověka, ekologie, fyziologie, chemie, sexuální výchova, návykové látky /alkohol, tabák, omamné a psychotropní látky/...) – *výchova ke zdraví, tělesná výchova, přírodopis, chemie, volitelné předměty (sport a pohybové aktivity)*

b) Oblast sociálně právní, společenskovední, rodinné a občanské výchovy (právní aspekty rizikových projevů chování, postoj společnosti ke společensky nežádoucím jevům, práva a povinnosti dítěte, formy komunikace, vztahy, sociální dovednosti a kompetence, rasismus, xenofobie, kriminalita, vandalismus, šikana, gamblerství, netolismus, rizikové skupiny, sekty...) – *výchova k občanství, výchova ke zdraví, český jazyk (komunikační dovednosti)*

Aktivity vzhledem k pedagogům

- další vzdělávání školního metodika prevence, výchovného poradce a ostatních pedagogů ve vhodných kurzech pořádaných odbornými pracovišti
- přednášky pro pedagogy na téma rizikových projevů chování realizované odborníky na tuto tematiku
- úzká spolupráce se školním metodikem prevence, výchovným poradcem a pedagogy navzájem
- vzájemná pomoc pedagogů při řešení problémů (rady, nápady, materiály, inspirace...)
- poradenská činnost školního metodika a výchovného poradce
- možnost využívat publikace ze školní knihovny, videokazety a jiné materiály k prevenci rizikových projevů chování

Aktivity vzhledem k rodičům

- navázání spolupráce s rodiči žáků již od první třídy
- pětkrát ročně pořádané třídní schůzky, na první třídní schůzce ve školním roce jsou rodiče seznámeni se Školním řádem, Minimálním preventivním programem, Programem proti šikanování a Školní preventivní strategií
- v případě potřeby uspořádání mimořádných třídních schůzek za účasti vedení, školního metodika prevence, výchovného poradce...
- předání důležitých kontaktů prostřednictvím nástěnek
- konzultační hodiny školního metodika prevence, výchovného poradce a všech pedagogických pracovníků, ve kterých rodiče mohou individuálně konzultovat a vyhledat pomoc, případně být odkázáni na odborníky na rizikové projevy chování mimo školu

- v průběhu školní docházky pravidelné poskytování informací o prospěchu a docházce prostřednictvím školního webu (údaje zapisované do Bakaláře), v žákovské knížce či osobním nebo telefonickém spojení v případě problémů
- prostřednictvím webových stránek možnost sledovat aktuální dění ve škole, připravované a uskutečněné akce apod.
- individuální konzultace pro zákonné zástupce žáků, u kterých je podezření na experimenty s návykovými látkami či výskyt jiného rizikového chování
- příležitostné pořádání besed s odborníky na téma rizikových projevů chování pro rodiče vybraných ročníků (zpravidla 6. třída, podle potřeby i jiná)
- možnost podílet se na chodu školy prostřednictvím Spolku rodičů
- možnost účastnit se akcí pořádaných pro rodiče a děti